

Vårdval Stockholm – exempel ger fel bild

■ I Läkartidningen 14/2008 (sidorna 1024-5) finns en debattartikel av Kjell Nyman, »Ogrundad hyllning till Vårdval Stockholm«. I artikeln hänvisas till ett diagram med Stockholms läns sjukvårdsområde som källa. Diagrammet är ett av flera räkneexempel, och utan närmare förklaring blir det missvisande.

Det valda räkneexemplet baseras på faktiskt antal besök 2006 och den faktiska listningen i maj 2007. Det ger inte en korrekt beräkning av vilken ersättning som kommer att erhållas 2008.

Kapiteringsersättningen enligt ersättningsmodellen utgår endast för aktivt listade patienter medan den tidigare ersättningsmodellen innebar att kapiteringsersättning erhöles för samtliga mantalskrivna personer i Stockholms län. Listningsgraden har varierat kraftigt mellan olika vårdcentraler inom den landstingsdrivna primärvården, från 40 procent till 97 procent med en genomsnittlig listningsgrad 2007 på 82 procent. Med ersättning enbart för aktivt listade patienter har listningsgraden givetvis ökat, vilket är ett av målen.

Även antalet läkarbesök bedöms öka med det nya systemet, vilket är ytterligare ett av målen för att öka tillgängligheten. Med en ökning av antalet läkarbesök till den nivå som i artikeln anges vara rimlig (högst 2 500 besök/läkare) kommer den totala ersättningen till den landstingsdrivna primärvården (som i dag har 80 vårdcentraler och svarar för ca 50 procent av den totala primärvården i Stockholms läns landsting) att öka med några procent jämfört med 2007, inte minskas som felaktigt anges i artikeln.

Med den tidigare ersättningsmodellen var det stora skillnader i ersättning mellan olika vårdcentraler. I vissa fall

fanns det inte någon saklig grund för skillnaderna, medan det i andra fall fanns en välmotiverad koppling mellan ersättningsnivå och vårdtyngd.

I den nya ersättningsmodellen är ersättningen lika, och den enda vårdtyngdsfaktorn som beaktas är ålder. Detta kommer att medföra en i många fall välmotiverad utjämnning av ersättningarna i de fall tidigare skillnader sak-

nade saklig grund. Men det bedöms också leda till att 10-12 vårdcentraler i området med stor vårdtyngd inom den landstingsdrivna primärvården kommer att få ändrade ekonomiska förutsättningar som innebär behov av verksamhetsanpassningar.

Lars Carlsson
ekonomidirektör,
Stockholms läns
sjukvårdsområde

REPLIK:

Ekonomidirektör försvarar sjuk sak

■ Lars Carlsson, som är chef för den enhet som framställt diagrammet jag använde för att visa nedskärningen för primärvården, verkar inte ha läst vad jag skrivit eller inse vilka konsekvenser Vårdvalet får. Han pådyvlar mig påståendet att ersättningen 2008 skulle vara densamma som 2006. Något sådant står inte i mitt inlägg!

LC skriver att ersättningen

i stället för att sjunka kommer att stiga – men det gäller ju bara under förutsättning att antalet läkarbesök ökar till 2 500 per år, vilket är en ökning på ungefär 20 procent!

Det framgår av ekonomiavdelningens egna uppgifter i ett annat diagram.

Hur kan man då förneka att detta är en besparing?

Om man måste klämma in betydligt fler läkarbesök för samma ersättning innebär det uppenbart krav på ökad prestation. Alternativet är att låta kroniskt multisjuka patienter, ofta gamla, komma en gång för blodtrycket, ytterligare en gång för sin diabetes osv, i stället för att samla det på ett besök som vi gör nu.

Det verkar brista i kunskap om hur verkligheten i primärvården ser ut. Vi sitter ju i praktiken vid ett »löpande band« där det produceras patientbesök. Om dessa ska öka

med 20 procent innebär det mer arbete – alternativt, om man klarar bara oförändrad arbetstakt, en tydlig minskning av ersättningen med de 8 procent i genomsnitt så som diagrammet i mitt inlägg i LT 14/2008 visar!

Att lista fler patienter innebär ju också en ökad arbetsbelastning. Många vårdcentraler har för få läkare i förhållande till uppdraget; det finns också ett antal tjänster som inte är tillsatta med ordinarie läkare. Arbetsmiljön är på en del håll så ansträngd att läkare stannar kort tid eller går ned på deltid, eftersom man inte orkar arbeta heltid.

Att ändra ersättningssystemet är ingalunda något som ökar antalet allmänläkare, men däremot arbetsbelastningen.

Att det funnits orättvisor i det tidigare ersättningssystemet är, som jag skrev i min artikel, helt klart, likaväl som att den återställare Vårdvalet innebär är en total utjämnning utan hänsyn till psykosocial belastning.

Det är märkligt att SLSOs ekonomidirektör gör ett sådant utspel beträffande sina egna kalkyler!

Kjell Nyman
distriktsläkare, Lisebergs
vårdcentral, Älvsjö, Stockholm
kjell.nyman@sll.se

Avstånden krymper, Eva Olsson

■ Avsikten med Vårdval Stockholm har framför allt varit att öka tillgängligheten, som på sina håll i Stockholms län varit rent ut sagt undermålig. När alla fritt kan välja mottagning, och välja sin egen doktor och distriktssköterska, är det viktigt för många fler än de »medelklassvenskar i Stockholms innerstad och välmående kranskommuner« som Eva Olsson skriver om i Läkartidningen 14/2008 (sidan 1025).

De välmående har aldrig varit den främsta målgruppen för Vårdval Stockholm – de har ofta redan haft relativt god tillgång till vård och möjlighet att välja. Nu utsträcks de möjligheterna på allvar till alla invånare i länet.

Att döma om – och döma ut – Vårdval Stockholm efter bara två-tre månader är naturligtvis på tok för tidigt, men vi kommer att följa utvecklingen noggrant och vidta eventuella förändringar som behövs.

Att tillgängligheten har ökat kan vi dock se redan nu.

Många nya mottagningar har öppnat, och besöken ökade kraftigt under årets första månader. Allra mest ökar därmed tillgängligheten på platser som Botkyrka (+32 procent) och Rinkeby-Kista (+28 procent) – utmålade som hotade utsatta förorter – och även i Järfälla (+24 procent), där vi länge har haft problem med dåligt fungerande primärvård.

Nu krymper avstånden, och en egen doktor kan bli verklighet för fler i Stockholms län.

Birgitta Rydberg
landstingsråd
sjukvårdsfrågor (fp),
Stockholms läns landsting